

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 8. У Сомбору 15. августа 1890. Год. XXII.

О ПОДИЗАЊУ ЗАБАВИШТА.

(За награду.)

(Наставак.)

Задаћа је забавиље да буде у помоћи родитељима у вођењу деце од 3 - 6. године, а то ће рећи, да надопуни оно домаће васпитање које би требало родитељи у тим година својој деци да даду. На основу тога морају се забавиље упознати: како треба поступати с малом децом, и о развијању њихових способности; треба да се упознају са законима развојка човечијег, а детињег поглавито, да стеку знања о познавању човечијег тела и душе, особито да упознају његове способности и нагоне, које се у то доба код деце знатно почињу да буде.

Осим свега овога морају имати вештине, да развију у деци способност размишљања, да их уводе у прво знање, да им шири и разграђава душевни поглед, да их упуте у разумне разговоре схватљиве њиховом разуму и тако их приправе за школску наставу.

Нама још остаје да кажемо, како и на који начин мислимо, да би се могао подићи завод за образовање забавиља. Пре свега имамо да изјавимо, да ми не мислимо тај завод подићи за љубав 2 - 3 Забавишта, него на предпоставци, да би се ти малодечијих школа имало у нашем народу што више подићи.

Завод за образовање забавиља — као што смо већ једном навели — имао би се подићи поред наше учитељске школе у Сомбору. Тај би се завод у главном имао подићи народном помоћу. Нуз одређену на то суму из нар. фондова имао би и народ нешто на издржавање тога завода да прилаже. Свака српска црквена општина имала би према броју својих душа да издаје углављену своту. На поједине би долазило доста мало, али у скупу могли би имати замашну своту. То би имало ићи дотле, док се не би основао капитал. Истина да је наш народ

преоптерећен, али кад мора да плаћа и оно одкуда никад не може очекивати какве користи, ово ће радије плаћати, кад зна, да се то клони његовој срећи и напретку. Најпосле за такве народно-просветне ствари не можемо тражити да нам туђинци помогну, него сами себи треба да помогнемо, кад би среће било као што није, могли би рачунати и на какво завештање, али кад се сетимо, како се наши завештачи врло слабо сећају народне школе, онда нам не остаје друго него да се поуздамо на сами себе. Ако напослетку не ћемо да теретимо наш народ овим новим наметом, а оно би се могло тражити, да се тај завод издржава искључиво потпором нар. фондова. Као што се сви наши виши просветни заводи отуда испомажу, могло би се захтевати, да се и завод за образовање забавиља из прихода нар. фондова подлегне и издржава. Ми држимо да нас тај завод не би стао великих жртава; највише би зацпњало око зграде где да се завод смести, а кад би се то постигло, ишло би онда већ много лакше.

Ми тај завод сматрамо толико важним, да готово немамо речи, којима би могли његову важност да што јаче предочимо. Јер осим што би се у њему спремале женске за јавне забавиље, још би њега имале да похађају и оне женске, које се не би хтели посветити јавној служби, али би као будуће матере имале да стеку знања и способности, како да руководе прво домаће васпитање деце своје. Тек би тако будуће матере могле бити праве и разумне васпитатељке своје деце. Поред тога могле би те женске у свако доба да ступе у јавну службу, било да то сами захеле или околностима принуђене буду. Кад знамо колико зла могу да почине незналице матере, те усљед незнања промаше праву целъ васпитања, то држимо да ћете нам одобрити, кад тражимо, да се свакој српској матери даде ваљано знанско образовање, а ово ће се само у заводу за образовање забавиља у довољној мери добити моћи. За то ми тражимо да се подигне овај завод, управо то нам је главни смер, јер до забавиља по невољи можемо доћи ма и помоћу туђих завода — премда смо и томе противни, — али да нам све будуће матере стеку тога знања не можемо другчије постићи, него ако узимамо свој сопствени у српском духу подигнути завод, кога би што више српкињица — биле оне богате или сироте полазити имале.

Ми се надамо, да ће поштовани читаоци из доведе наведенога лако увидети моћи да ми желимо: да српски народ по

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

www.УНИВЕРЗИТЕТСКА ВИБЛИОТЕКА
дигне себи завод за образовање забавиља, кога би имале поха-
ђати све женске и тамо прибавити себи знања, које ће им тре-
бати као будућим матерама у васпитању његове деце.

У завод би тај имале долазити девојчице са свршеном
вишом девојачком школом или са положеним пријамним испи-
том за све школе. Да се предходно сврши виша девојачка школа
држимо да је нужно с тога, како би течај на заводу за заба-
виље могао бити краћи. У овоме заводу имали би се строго
учити само они предмети, који у ову струку засецају; све
друго пак имало би се избацити. Не ћемо овде да наводимо,
који би се предмети имали учити, али би главни били наука о
васпитању и забавиштна вежбања.

Још да кажемо неколико речи и о томе: колико би дуго
имао трајати течај за образовање забавиља. Кад узмемо на ум,
колико знања и вештине треба да набави свака бити умајућа
забавиља, долази са свим појмљиво, да је за набављање свега
тога мало једна година. Међу тим сасвим је довољно две го-
дине. Прва би се година употребила за стицање знања, а друга
пак имале би се поглавито посветити пракцици, да се стече
што више практичне вештине у вођењу забавишта и упозна-
вању многоврских Фреблових забавака.

Долазимо сад на друго не мање важно питање, које гла-
си: шта треба радити, да се пробуди и развије у народу живо
заузимање за ову установу?

Код нас кад год се радило за какву установу свагда се
побуђивала пажња на исту путем наших јавних листова. Па
тако и при уваћању ове установе писало и говорило путем јав-
них листова. Ми смо још у почетку овога нашег чланка на јед-
номе месту рекли, да се о забавиштима и њиховој користи није
писало и радило у толикој мери, колико би сама важност ствари
захтевала. Па и у данашње дане није се развила што живља
агитација за ту установу. За то што се тако мало писало о
забавиштима, нема наш народ широког појма о тој установи,
нити зна њене добре и спасоносне стране. Ми држимо, да се
више на томе необрађеноме земљишту радило, да би и успех
био берићатнији, овако пак морамо бити задовољни, што се по-
дигло ма и ово неколико забавишта. У тој мисли нисмо могли
узети да о чему другоме пишемо него баш хоћемо о овој важ-
ној ствари у жељи да покренувши на ново размишљање упо-
знамо наш народ са целисходности те установе, како би се у

народу што пре и што више подигло српских забавишта. За то би требало да сви наши јавни листови прегну за тим, да упознају своје читаоце са овом по народ важном установом. Ако ће се о томе писати само у стручним листовима слабо ће бити користи, јер стручне листове читају само учитељи (ми бар себи замишљамо да читају) дочим друге листове чита већина. Истина да се у дневним листовима радије читају политичне и друге пикантне ствари, романи и приповетке, али треба и о овоме говорити, те ће многи читаоц ма из љубодитства прегледати шта се и о томе пише, па ће може бити добар, да га тај чланчић неће побудити да о томе прво размишља а после и заинтересује се. Васпитни су чланци врло сухопарни, па се отуд код читалаца рађа равнодушност према истима. Нема у њима никаквих занимљивих догађаја или живости, него се просто кроз њих провлачи теорија и гомила правила. Да би се та апатија према васпитним списима код читача бар у неколико ублажим, требало би сви наши листови без разлике да пуне своје ступце и с таким сухопарним чланцима, и ми држимо, да ће наша журналистика свагда највише допринети, да се свака добра и по народ благодетна установа народу омили и оживотвори.

Осим списка много може учинити да се народу омиле забавишта, ако се у тој цели буду држала јавна предавања. Жива реч може још много више да учини него писање. Са живом речи, може се публици много живље да представи све добре стране те установе. Па још кад би се публици предочили Фреблова забављајућа средства (играчке), њихова употреба и успех, ми држимо, да би се тиме у народу пробусило живо заузимање за ту установу, кад би се по народу у једно исто време одржала предавања зарад познавања забавишта, можда би успех био сјајнији него што би се надали. Наш је народ добар и пријемљив, сваку племениту замисао и добар савет примиће, али га треба убедити, да се то клони његовој срећи и напретку. Кад се наши родитељи увере, колика благодет лежи за њихову децу у тој установи, ми смо уверени, да ће многи пожелати, да и они у своме месту што пре подигну таково забавиште.

Предавања та треба да држе на првом месту стручњаци; но како ми таквих за сад немамо, то ова дужност спада на учитеље. Ови би требали свом снагом да агитују за остварање Фреблове идеје и подизање забавишта у народу. Да се човек пак упозна са идејом, устројством и сретсвима Фребловог за-

www
У
Н
И
В
В
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
бавишта не треба ни много времена ни много трошка. Ми учитељи би у толико више требало ту ствар да потпомогнемо што са подизањем забавишта било би и нама много олакшано, јер би добијали у своју школу спремљену децу, а тиме би школска настава била много олакшана а успех сигурнији.

Да се забавишта у нашем народу одомаће, много би допринео и овај покушај: Све боље и имућније породице требало би да уведу у својој кући, да им се деца, — у место што се играју којекаквим а често и по здравље штетним играчкама — забављају Фребловим играма. У место што се купују играчке без икакве васпитне вредности, много би боље било дати им забавишне забавке, а свака би се мати добро упознала са истима у толико да би у томе могла упутити своју децу, како треба целискодно да их употребљују. То би још био један корак доброг домаћег васпитања, јер би се деца научила, како корисно да се забаве.

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А
Напоследку држимо, да би у интересу распрострањава забавишта у нашем народу много припомогло још и ово сретство. Да се у народу оснују Фреблова друштва, којима би био задатак, да упознају народ с том целисходном установом, да побуђују народ на подизање тих завода и да својим саветима свакоме на услузи буду.

Но највише у овоме могу да учине наше женске добротворне задруге којима би ово требало да буде једна од првих задаћа, као што су то неке већ и учиниле. Та ви женскиње имате главну улогу у остварењу ове идеје. За то скупљајте се договарајте се, раширујте ову мисао а не мирујте дотле док не буде у сваком и најмањем српском сеопету оваког благословеног васпитног завода.

Ових неколико путева које смо навели, држимо да би били довољни, да се нашем народу омили подизање забавишта. Да богме, да има још и других начина, али ми смо држали, да ће бити довољно и ово што смо навели.

Кад погледамо, како се по местима где смо с иноверцима измешани подиже сваким даном све више туђих забавишта, која примају у себе и нашу малену Српчад, где се нечујно и неприметно али сигурно одрођавају од свега свога, онда у толико с већим напором треба да прионемо за тим, да подижемо забавишта за нашу децу, како би их што пре извели из оних туђинских, који су и сувише опасни за нас и нашу децу. Ко

хоће да схвати колико снажно утичу први утисци на малишу, од 3 године, тај ће моћи појмити, колика грозота прети оној нашој деци, која туђа забавишта походе. Писац ових редака имао је прилику чути, како је једно Српче од 4 године које је похађало страни забавиште изговорило на мађарском језику. Молитву Господњу и Богородице Дјево, док међу тим на своме језику није се знало ни прекрестити. Па зар нема сваки примера пуно око нас. Да се ово предупреди, треба одмах нуз страни забавиште да се подигне српско, да би и наша деца имала где се забавити.

Још имамо да кажемо неколико речи о трећем захтеву и онда смо свршили.

Свака установа била она ког му драго рода ако хоће да се у народ унесе имаће много већу важност и поштовање у очима самога народа тек онда, ако се иста самим законом као спасоносна призна и узакони. С тога ми држимо, да би требало, да се подизање забавишта у народу законом наложи, коме би се морали сви без разлике покоравати. Наш би народно-црквени сабор требао по томе да донесе наређење: да се у свакој црквеној општини ако је икако могуће има подићи забавиште. Предпоставимо себи да се овој новини наш народ неће лако прилагодити дати, али које писањем, које живом речи, које пак самим законом мораће се најпосле довести до увиђења, колико је по самог њега важна ова установа. Није наш народ примио раширеним рукама ни установу учитељица, али временом измирио се он с тим чином и извршује гдегод му је могуће тај закон. Ако би се подизање забавишта ставило ван закона, ми стренимо да би се врло мало забавишта подигло у нашем народу.

До црквено-народног сабора доћићемо скорим. За то размислимо о овој ствари, има за то још времена, може се још урадити само ако се хоће. Можда би нам ово више користило него многе друге новотарије. Ми захтевамо од школе све и сва, од ње тражимо спас; за то јој подајмо оно без чега не може одговорити својој задаћи. Размислимо добро о томе, помислимо, да то чинимо и дајемо нашој деци; а тек ваљда неће бити међу нама и таквих, који неби били пријатељи своје деце. Ми верујемо, да ће се под једном већ развијеном заставом скупити ако нико други а оно свака српска мати, јер ће јој племени-тији нагон пришапнути: да је овде реч о њеном најдражијем благу, о њеном детету.

СТАРО И НОВО У НАСТАВИ ГЛУХОНЕМИХ.

III.

Хипнотизовање глуво-немих.

Шта је хипнотизам? разјаснио је најкраће и најјасније професор Сенлор. Он вели: „Хипнотизам се назива стање у ком индивидуа слепо следује и врши захтеве оног, који њоме управља (манипулише). — Из тог је јасно, да хипнотизовање може по „медија“ да буде опасно. С тога се њиме лечници у Немачкој нерадо служе, а особито саветују да се ту чува од невешти и нестручни људи. Професор Евалд у Берлину противи се њему и као поступку при лечењу.

С правом вели др. Мол у свом предавању, држаном у главној седници медицинског друштва у Берлину, да би се правно ови покушаји требали само лечницима дозволити, и то у присуству особе, коју хипнотизовани собом поведе. — Човек, који је том операцијом туђој вољи подчињен, може лако да учини, преко чега ће се целог века после кајати. Може своје имање другом да препише, може наговором другог убити, може крађу, и ма какав преступ учинити. Из тог следи да би се оваки покушаји законом имали забранити и строго казнити.

Професор Менцел вели да је оно без значаја и као љекарија, јер по његовом искуству бивају здрави хипнотизовањем нервозни, а нервозни још већма нервозни. По свршеној дебати није могао др. Мол оправдати хипнотизам нигде и ни у ком погледу. Не треба дакле примити као алву све што нам долази из Америке или из Париза, јер само код болесни умова може хипнотизам имати успеха, и то само пролазног. Дакле и ако је хипнотизовање нарочито по медичку знаност од неке важности, ипак је оно још и тамо по мњењу стручњака тавно и мистериозно. Тако нас учи бар др. Адолф Стримпел (Strümpel) на 480. стр. свога дела: „Lehrbuch der speciellen Pathologie und Therapie der inneren Krankheiten.“

Познато је да има више врста хипнотизовања, ал пошто се нас ово ништа не тиче, то прелазим на врсту хипнотизовања, коју је покушавао др. Берман из Бруншвика на глуво-немима. Ове покушаје обелоданио је он у 6. бр. „Berliner klinischer Wochenschrifta“ за год. 1887., на основу чега вадим ове податке:

Пошто се код питомаца опиту подвргнутим глувоћа са свим констатовала, то се приступило самом чину, пошто глуво неми непрестано укочено гледаху у сјајну стаклену куглу. Хипноза је увек за 5—9 минута за руком пошла. Приликом исте говорило се глуво-немима у уши разни вокали, тад се звонило или звиждало. Тад се хипноза на скоро обуставила, кроз 8 дана опет понављала, и на сваком 4—6 пута покушавала. При хипнотизовању се пазило и да се не стоји на истој дасци са медијем, да се не би пљескањем руку, звиждањем и пуцњавом канџија, под потресао. Тиме поддетакнуто би се глуво-неми окренуо или руком значно, те фаличан слух подражавао. С тог кад је време допуштало, предузимало се ово у врту.

Годину и по по хипнотизовању, појавили су се овакови резултати.

А је могао чути на десно уво вокале „а“ и „о“, плескање руку, пуцањ канџије на друму, звиждање жељезнице и ударање сахата на кули у неком растојању. Друге звуке није могао чути.

Б је могао чути „у“ и „и“, своје презиме, а никакве друге звуке.

В је могао чути, „о, у, е“, и „и“, звиждање, пуцањ канџије и плескање руку, а звоно не.

Г је могао чути на лево уво о, на десно е, на оба у, пуцањ канџије, звиждање и плескање руку, а звоно такођер не.

Остали пет хипнози подврнути питомаца нису имали никаквог успеха.

Др. Беркан је покушаје у малом заводу у Бруншвику, дакле пред стручњаци, а не на само и у договору чинио. Он од својих покушаја а не очекује бог зна шта, али се збиља мора признати, да и такви резултати дотичном су од велике користи; јер му је тим олакшан и сигурнији саобраћај са осталим светом; те је и настави глуво-немих знатна помоћ пружена, пошто говор глуво-немог при најмањем чувењу добија лепши звук, бива јаснији. Осим тога може доста пута то глуво-немог из опасности живота спасти. По себи се разуме дакле, да се од хипнотизма нема великоме надати, ал је он за то ипак од свих покушаја на пољу наставе понајвише допринео, те тако за ову грану науке важност задобио. Избављајмо бар, што се избавити даде!

При саставу овог чланка сам већ местимице наведени описа, послужило ми је, нарочито дело Фрање Хермана Чеха: „Versinnlichte Denk- und Sprachlehre e. c. Wien 1836.“, које је данас највећа антикварска реткост; а осим овог и разни други сувремене списи.

Радивој Поповић. ¹⁾

¹⁾ Писац пише у „Шк. лист“ без икакве напоре, из чистог уважења према г. уреднику. — Примерка писца.

И С П И Т И

у српској учитељској школи Сомборској на свршетку 1889/90. школ. године.

Његова Светост Патријарх српски *Георије Бранковић* као председник Школског Савета изволио је на предлог управе и професорског збора милостиво наредити да се испити за оспособљење у српској учитељској школи Сомборској држе 7., 8., 16., 19., 20., 21. и 22. јунија о. г.

Дне 7. јунија у 8 часова одпочет је писмени испит из српског језика.

Задаћа у запечаћеном писму од Његове Светости Патријарха послата гласила је овако:

„Шта је рађено у почетку наше новије књижевности на пољу историјском.“ Ову су задаћу под надзором професорским кандидати и кандидаткиње учитељског звања понајвише добро израдили.

Дне 8. јунија у 8 часова пре подне започет је писмени испит из рачуна и геометрије. Задаће од Њег. Светости послате у запечаћеном писму јесу ове.

а) из рачуна:

Неко прода 5 хл. вина за 138 фр. и има при том добитка 15% пошто је купио 63 хл. тога вина.

б) из геометрије:

Из дрвене коцке, којој је садржина 125 м³. има се изрезати највећа кугла; колику површину и колику садржину имаће та кугла.

Од приправника решили су сва 3 податка добро њих 12; само 2. њих 3; само 1. њих 5; ниједан: 3.

Од приправница решиле сва 3 податка добро њих 12; само 2. њих 3; само 1. њих 5

Сва три свега 28, само 2 свега 8, само 1 свега 10 ниједан свега 3.

Трећи писмени испит из мађарског језика држан је 16. јунија при коме је присуствовао г. Никазије Греф помоћни кр. школски надзорник за жупанију Бачко-Бодрошку.

Устмени испити за учитељско оспособљење држани су 19., 20., 21. и 22. јунија сваки дан од 7 часова из јутра до 1 часа у подне, и од 3—8 часова после подне.

Од Његове Светости Патријарха српског наменовани чланови испитне комисије на овим испитима били су: Високоблагородни г. Др. Ника Максимовић подпредседник Школскога Савета и Најпречастнији г. Љубомир Кунусаревић протопресвитер Сомборски.

Првога дана обављени су испити из Науке вере, Психологије, Педагогије и Педагогијске повестнице, из Српског језика и из Вртарства.

Другога дана испит је држан из рачуна и геометрије из Логике, Дидактике и Методике, затим из Обште и Отачаствене Историје и Науке о Земаљском Уставу.

Трећега дана положили су кандидати испит из природних наука и економије, из Славенског језика и Дијететике а женске још и из кућарства.

Четвртога дана држан је испит из Црквенога појања и правила; затим из Мађарскога језика, Хермонијског појања и певања и из гимнастике.

На испиту устменом из мађарског језика присуствовао је и обашка своје белешке водио кр. помоћни школски надзорник жупаније бачкободрошке благородни г. Никазије Греф.

На устменим испитима из свију предмета одговараху кандидати с малом изнимком добро а неки и врло добро, а кандидаткиње одговараху понајвише врло добро а неке и отлично.

За време испита изложени су били у испитној дворани краснописи и цртања свију приправника и приправница, а у другој школској дворани изложени су били разноврстни ручни радови приправница из сва три разреда.

Ова изложба женског ручног рада, како у погледу извртности и лепога укуса, тако и по мношине и разновртности изложених радова особито се допадала посетитељкама госпођама овдашњим, које су се похвално изјасниле о уметности и вештини наших честитих приправница и похва-

тама пнеузносиле труд и ревност уважене учитељице њихове госпође Софије Јорговићке.

После свршених испита, 23. јунија наставнички је збор са испитном комисијом утврдио оцене и извршио оспособљење за учитељство испитаних кандидата и пошто су подписана оба примерка главног записника и написана и подписана сведочанства о учитељској способности управитељ је та сведочанства званично поднео славном краљевском шк. надзорништву жупаније Бачко-бодрешке ради званичног поступка у смислу земаљског законског чланка 18. год. 1879.

Међутим су од 25. до 28. јулија држани испити у вишој девојачкој школи и у српским основним школама Сомборским, које служе за приправничку вештаоницу.

Закључни испити приправника I и II. разреда држани су у школским часовима између 10—15. јулија и у првим јутрењим часовима 25., 26., и 27. јунија.

29. јунија држано је у Светођурђевском храму свечано „Благодареније“, а 30. јунија у јутро прочитана је разредница и објављено је оспособљење за учитељство свршених приправника и приправница.

Том приликом свима оспособљеним за учитељство кандидатима и кандидаткињама и свима приправницима првог и другог разреда који су е добрим успехом течај свршили и добро се владао раздаване су на дар књиге и слике и то:

а) књиге разнога садржаја околу 150 примерака, и 150 слика Његове Светости Патријарха Георгија, које је послао на дар родољубиви г. Арса Пајевић издавалац српских књига;

б) 50 примерака књижица под насловом: *Георгије Бранковић патријарх српски*, које је послао преко г. Арсе Пајевића на дар Благородни г. Ст. В. Поповић епарх. школ. референт и први бележник срб. нар. сабора.

На испитима у приправничким вештаоницама и у вишој девојачкој школи Сомборској раздано је такође на дар најбољим ученицима и ученицама;

а) 150 примерака разног садржаја користних књига и до 100 слика патријарха србског Георгија Бранковића као дар г. Арсе Пајевића из Новог Сада.

б) 50 примерака књижица „Георгије Бранковић Патријарх“ са сликом патријарховом, дар г. Ст. В. Поповића;

в) 50 примерака списа покојног песника Мите Поповића дар штампара Сомборског А. Мужика, и

г) 50 врло лепих фотографија Његове Светости Патријарха Георгија Бранковића, родољубиви дар честитог србина овдашњег фотографа г. Тихомира Стојановића.

У првом приправничком разреду, где је уписано било у почетку школске године 30 мушких и 35 женских ученика, у течају ове школске године једав мушки и три женске из завода су истунили. Остало је у првом разреду на свршетку школске године 29 ученика и 32 ученице.

Први разред свршили су приправници: Светозар Савковић из

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNIL

Црвене: Црвене, Божидар Павковић из Вршца и Живојин Касапиновић из Добрице са врло добрим; 12 ученика с добрим, 2 с довољнима, 2 с једва довољним; 8 са недовољним и 2 са slabим успехом. Међу овима седамнајсторица оспособљени су безусловно за прелазак у други приправнички разред; петорица могу једва довољне и недовољну оцену из појединих предмета у почетку идуће школске године поправити, петорица имају течај понављати, а један због изгреди учињеног о распусту неможе више у ову школу примљен бити.

Преко целе школске године ни једанпут од школе и од цркве нису изостали. Светозар Савковић, Емилијан Пилић, Петар Вуков, и Петар Окановић са чега су они јавно похваљени били.

Први разред свршиле су приправнице: Видосава Увалићева с врло добрим; седам с добрим; четири с довољним; три с једва довољним; дванајест с недовољним; три са slabим успехом, и напоследку две су остале због болести неиспитане.

За прелаз у други разред безусловно је оспособљено дванајест приправница. Допунити односно понављати испит из појединих предмета могу шест; течај понављати имају осам, и напослетку три, које су већ понављале први разред па ипак недовољан успех показале морају завод овај оставити.

Ни једанпут нису од школе ни од цркве изостале: Видосава Вукадиновићева, Видосава Увалићева, Катарина Зековићева, Марија Васина Поповићева, Марија Свет. Поповићева, Мила Цуцићева и Катица Поповићева.

У другом приправничком разреду уписано је било у почетку школске године 27 мушких, 26 женских. У течају године после дужега боловања преселио се у вечност у Митровици код својих родитеља отлични приправник Филип Борић, а изостала су од школе два мушка приправника. По томе дакле остало је на свршетку школске године 25 мушких и 26 женских.

Други разред свршише приправнице: Павао Терзин из Мартоноша, Ђорђе Богосављевић из Панчева, Јован Кнежевић из Кулпина и Христифор Сировина из Бањалуке с врло добрим; седам приправника с добрим; три с довољним; један с једва довољним; осам с недовољним успехом. За прелаз у трећи разред оспособљени су безусловно 14; испит из појединих предмета имају понављати осам, и напоследку један приправник има течај понављати.

Од школе и од цркве преко целе године нису изостали: Павло Терзин и Озрен Загорица са чега су обојица јавно похваљени.

Други разред свршише приправнице: Даница Дамјанка Путникова из Панчева с отличним успехом; госпођа Ана Рајковићева из В. Кикинде; Анђелија Стојковићева из Панчева, Вукосава Лубенова из Шида; Марија Белеслијна из Тиса Ст. Миклоша с врло добрим; дванајест с добрим а три с довољним успехом; две приправнице показаше једва довољан, две недовољан, једна слаб успех а једна је због болести из појединих предмета неиспитана остала. За прелаз у трећи разред безусловно оспособљено је двадесет приправница; четири приправнице имају у почетку идуће школске године из појединих предмета испит допунити односно понав-

вати; једна приправница мора течај понављати, и напоследку једна, пошто је већ течај понављала и опет недовољан успех показала морће из завода иступити.

Преко целе године школске ни једанпут нису од школе ни од цркве изостале: Госпођа Ана Рајковићева, Даринка Каракашевићева и Софија Радићева.

У трећем приправничком разреду, — где је уписано било 24 мушких и 27 женских, — у течају године школу оставише 1 мушки и 1 женска; по томе остало их је на крају ове школске године: 23 мушка и 26 женских. — Мушки приправник, који је школу оставио, служио је од 15. јануара као привремени учитељ у Мађарском Чанаду и по дозволи Високог Председништва Школског Савета припуштен је испиту. Испит о учитељској способности полагали су 24 мушка и 26 женских учитељских кандидата.

После положених строгих писмених и устмених испита оспособљени су: за србске народне учитеље 20 мушких и 26 женских учитељских кандидата.

Од мушких положили су испите ови: Душан Пејић из Пачева с отличним; Љубомир Мали из Избишта, Светозар пл. Суботић из Мехале, Светислав Павковић из Суботице, Жарко Алексић из Петрова Села и Ђорђе Кнежевић из В. Кикинде с врло добрим; Бошко Иличевић из Боботе, Витомир Максимчев из В. Бечкереча, Душан Мокић из Сивца, Душан Радојчић из Липова, Ђорђе Петровић из Парага, Живојин Јанковић из Д. Ковина, Константин Петровић из Баваништа, Милан Петковић из Ковиљ Ст. Ивана, и Никола Николајевић из Павлиша с добрим; а Владимир Стефановић из Улме, Војин Недељковић из В. Радинаца, Јован Николић из Бач Брестовца, Славко Радовић из В. Кикинде и Сава Торњански из Перлеза с довољним успехом. — Кандидати: Жарко Ристић, Јеврем Милошев и Милорад Димитријевић имају после двомесечне спреме понављати испит из рачуна и геометрије.

Од женских за учитељство оспособљених кандидаткиња ове четири наиме: Зорка Бошковићева из Попинаца, Живанка Цветковић Видаковићева из Карловаца, Милева Павковићева из Суботице и Видосава Пајтићева из Сомбора положили су строге испите с отличним успехом; осам, и то ове: Зорка Рашковићева из Панчева, Јованка Кондородијева из Новог Сада, Даница Константиновићева из Панчева, Корнилија Ђорђевићева из Новог Сада, Марија Малешевићева из Бач Брестовца, Павлија Подградска из Новог Сада, Мила Биримчева из Башахида и Ана Васиљеска из Новог Сада положили су испите с врло добрим успехом; — десет кандидаткиња и то: Вукосава Бугарска из Карлова, Јелисавета Ђорђевићева из Лађарка, Љубица Коњовићева из Сомбора, Марта Милошевићева из Осека, Марија Ђуришићева из Сомбора, Зорка Мајска из Сивца, Катарина Бошковићева из Вршца, Пулхерија Вилоска из Карлова, Зорка Савићева из Сомбора, и Марија Хенелова из Сомбора положили су строге испите за оспособљење с добрим успехом и напоследку 4 кандидаткиње, и то: Даница Николићева из Новог Сада, Јелена Мајска из Сив-

УНИВЕРЗИТЕТСКА ВИБЛИОТЕКА
www.uzor.com
ца, Зорка Грујићева из Сомбора и Милица Ковачићева из Сомбора са до-
вољним су успехом горње испите положили.

Од приправница трећег разреда преко све три године ни од школе ни од цркве ни једанпут нису изостале: Ана Васиљеска, Видосава Пајтићева, Вукосава Бугарска, Зорка Бошковићева, Живанка Цветковић-Видаковићева, Зорка Савићева, Марија Ђуришићева, Марија Малешевићева, а само ове 1889/90. школске године ни једанпут нису од школе ни од цркве изостале Јелисавета Ђорђевићева и Павлија Подградска. Њихова велика тачност у полагању школе и цркве је приликом оспособљења им за учитељство јавно похваљена.

Морално владање приправница било је у сваком погледу похвално а онајвише и примерно.

Мушки приправници су се онајвише уредно, многи између њих похвално а неки и примерно владали. Но било их је неколико, који се нису свагда уредно владали, а неки су се баш и неуредно владали. Од ових морају поједини завод овај сасвим оставити, а на остале ће се, ако овамо дођу бодрим оком мотрити, и ако се неби поправили, првом ће се приликом одстранити из ове школе.

Сл. Краљевско Школско Надзорништво жупаније Бачке својим одписом од 8. јулија (по новом) бр. 2018. вратило је достављена јој на уредовање сведочанства о оспособљењу испитаних учитељских кандидата и кандидаткиња, и то сведочанства петнајесторице кандидата и двадесет и три кандидаткиње са својим подписом и печатом, ради уручења дотичнима, а сведочанства осморице мушких и три женске свршене приправнице враћена су без подписа и печата, да се у архиви учитељске школе чувају.

Услед тога дакле добили су дипломе о учитољској способности ови испитани учитељи и учитељице: Витомир Максимчев, Владимир Стефановић, Душан Пејић, Ђорђе Кнежевић, Ђорђе Петровић, Жарко Алексић, Живојин Јанковић, Јован Николић, Константин Петровић, Љубомир Мали, Милан Петковић, Светислав Павковић, Светозар Суботић, Славко Радовић, Ана Васиљеска, Видосава Пајтићева, Вукосава Бугарска, Даница Константиновићева, Живанка Ц. Видаковићева, Зорка Бошковићева Зорка и Јелена Мајска, Зорка Грујићева, Зорка Рашковићева, Јованка Кондоршијева, Катарина Бошковићева, Корнилија Ђорђевићева, Љубица Коњовићева, Марија Ђуришићева, Марија Малешевићева, Марија Хенелова, Марта Милошевићева, Мила Биримчева, Милева Павковићева, Милица Ковачићева, Павлија Подградска и Пулхерија Вилдовска.

Испит из мађарског језика после тримесечне спреме моћи ће поново полагати: Сава Торњански, Никола Николајевић, Душан Мокић, Жарко Ристић, Јелисавета Ђорђевићева, Даница Николићева, и Зорка Савићева.

К полагању поновљеног испита из мађарског језика после једно-годишње спреме, по суду горехваљеног кр. шк. надзорништва могу приступити: Јеврем Милошев, Бошко Илачевић, Војин Недељковић и Душан Радојчић.

В.

УПРАЖЉЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— У срб. Сент. Мартоношу тражи се учитељ. Плата је 400 ф. 3¹/₂ ланца земље, стан, и 4 хвата дрва. Рок велика Госпојина.

— У Вел. Маргити тражи се учетељ. Плата је 200 фор. 20 пожунаца жита, 10 пожунаца кокуруза у зрну, 2 фата дрва 2 сламе. 1 и пол ланац земље и стан с баштом. Рок 15. август по нашем.

— У Старом Стапару на нова два учитељска и једно учитељичко место отворен је стечај. Плата је 400 ф. и 70 ф. у име стана и огрева. Рок до 25. августа. о. г.

— У Турији за ново основано место тражи се учитељица. Плата је 400 ф. и стан. Рок 14. август.

— У Батосеку (Толнанској жупанији) тражи се учитељ. Плата је: 14 југара ораће земље или за исту у готовом новцу 200 ф.; у готовом новцу од брачних парова 12 фор. за пероводство 10 ф. за пофторну школу 60 ф. даље 16 пожунаца ражи, 16 пожунаца ситна кукуруза, један воз сена, 4 хвата мекани дрва, стан с баштом и приходци свештеника. Рок до 15. августа по нашем. — Молбенице се управљају на прав. црквену општину у Батосеку. (Báttaszék, Tolna megye).

— У Срб. Неузини тражи се учитељ. Плата је 400 ф., 4 ланца земље, 20 ф. у име послуге, 5 фор. у име паушала, стан са баштом, два хвата тврди дрва и зимни огрев. Рок до 15. августа.

— У Денти тражи се учитељ. Плата је 200 ф. 40 пожунаца жита, стан с баштом и 4 и пол ланца ораће земље. Молбенице до последњег августа имају се поднети епарх. школском одбору у Вршцу.

— У Рачи тражи се учитељ правосл. вере. Плата 400 ф. стан, 6 хв. дрва и 60 ф. за црквено појање. Рок до 25. августа новoga.

— У котару Вуковарском траже се учитељи у Маркушици и Острову с платом 400 ф. стан и 6 хвати дрва, у Петровци плата 400 фор. и 4 хв. дрва 2 јутра земље и 40 ф. за појање.

— У котару Илочком траже се учитељи: у Бингули у Грабову. На оба места је плата 400 ф. стан и 6 хв. дрва.

— У котару Шидском у Товарнику и у Нови Бановци с платом 400 ф. стан и 6 хв. дрва.

— У румском котару траже се учитељи у Гргуревци с платом 400 ф. 3 хвата дрва стан и врт, у Грабовци, плата 400 ф. стан, 6 хв. дрва и 60 ф. за појање.

— У Иришком котару у Нерадину плата је 400 ф. стан и 40 ф. за огрев; у Раковцу с платом 400 ф. стан 3 хв. дрва.

— У котару Винковачком тражи се учитељ у Лазама. Плата је 400 ф. стан и 21 куб. метар дрва.

— У Земунском котару тражи се учитељ у Ашању, с платом 400 ф. 20 куб. метара дрва, стан и 60 ф. за појање.

— У Угрияновци тражи се учитељица правосл. вере. Плата је 400 ф. стан, 20 куб. метра дрва.

— У Ст. Пазовском котару тражи се учитељ у Голубинци. Плата је 400 ф. стан или 100 ф. станарине, 20 куб. метара дрва и 60 ф. за по

јање. Рок на свима местима до конца августа по новом календару. На сва ова места имају се добро инструиране и на високу кр. хрв. слав. земаљску владу Отдјен за богоштовје и наставу управљене молбенице имају се до реченог рока путем дотичне котарске области поднети.

— Тражи се учитељица правосл. вере у Бунићу котара Кореничког у Хрватској. Рок до последњег августа по новом.

— У Врбовљани у котару Новоградишком, у Бодеграду и у Новом Топољу, у котару Бродском траже се учитељи и појци православне вере, у Лончици, у Јакшићу, Слободштини сва три места у котару Пожежком; у дароварском срезу Даровару, Бјелој и Имсову селу; у Новском котару у Козарици, Суботском граду, у Јабланцу, у Млаки; у котару Пакрачком у местима Ловско, Кусоње и Торња траже се учитељи и појци правосл. вере. Плата је на сваком овом месту 400 ф. стан или станарине од 100 ф 21 куб. метар дрва за огрев, а у Даровару још и местни доплатак од 60 фор.

— У Костајници ни ербекој основној вероисповедној школи, тражи се учитељ, прквени певац. Плата је 400 фор. годишње, стан са баштом, за пероводство и рачуноводство 20 фор. Молбенице до 20. августа т. г. на председништво ербеке цркв. обћине у Костајницу послати.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Благородни г. Ст. В. Подовић епар. школ. референт изволио је подписаноме послати 100 примерака књижице: „Георгије Бранковић патријарх српски; г. Арса Пајевић поседник штампарије и издавалац књига послао је 300 комада разног садржаја важних књига и до 300 слика Његове Светости Патријарха Србеког и г. Тихомир Стојановић фотограф послао је 50 укусно и врло лепо израђених фотографских слика Његове Светости Патријарха Георгија, — с жељом да се ово на дар најбољим ученицима и ученицама у Сомборским школама о испитима разда.

Горезначене књиге раздате су као дар споменутих дароватеља у учитељској у вишој девојачкој и у народним школама Сомборским о испитима овогодишњим.

На овим родољубивим даровима нека је дароватељима са овим јавна благодарност изречена.

У Сомбору, 30. јулија 1890.

Н. Ђ. Вукићевић,

управитељ учитељске и свију Сомборских ербеких школа.

ИЗЈАВА.

У штампарији Ф. Битермана у Сомбору штампан је не давно Извештај о ербекој вишој девојачкој школи Сомборској за 1889/90. годину, на којег наслову стоји, „Саставио Никола Ђ. Вукићевић, школски управитељ.“ Овај је извештај учитељски збор поменуте више девојачке школе сачинио и у штампу дао, и ја сам га тек онда у руке добио, кад је већ штампан био; то овим изјављујем, да ја у састављању истога извештаја учествовао нисам и да је без моје дозволе под мојим именом извештај тај на свет изишао. По томе дакле поменути извештај није моје дело, него је дело учитељства речене школе.

Н. Ђ. Вукићевић.

ШКОЛСКА ОБЈАВА.

У србској учитељској школи сомборској започиње се школска 1890/91. година 1. септембра о. г. по старом календару.

У учитељску школу примају се:

а) за приправнике младићи православне вере, здрави телом и душом, смерни и благе нарави, који су петнајесту годину навршили и четврти гимназијални, четврто реални или четврти разред грађанске школе с довољним успехом свршили.

б) за приправнице примају се српкиње православне вере, које су четрнајесту годину живота навршиле и IV. разред србске више девојачке школе или IV. разред ниже реалке с добрим успехом свршиле, а при том су здраве и примерног моралног владања.

Једни и други имају пријамни испит из славенског читања, молитава и из црквеног појања овде с добрим успехом положити. — Ученици и ученице из школа, где се не учи србски језик, полажу још пријемни испит из срб. језика; а они који немају оцену из мађарског језика, покизати да знају добро мађарски читати.

Сваки, који у овај завод ступити жели, дужан је са собом донети крштено писмо, лекарску сведочбу о добром здрављу и сведочбу о свршеним горенаведеним или вишим школским разредима.

Они који су пре једне или више година школу оставили, морају донети са собом сведочбу свога пароха о моралном религиозном владању свом.

Женске имају још неизоставно донети писмену изјаву својих родитеља, или добротвора да ће их они за време трогодишњег овде учења издржавати, а уз ту изјаву мора бити и потврђење местне политичне власти, да су дотични доиста у стању своју обвезу испунити.

Приправници, који желе стипендије из народних фондова добити, нека молбенице тога ради са сведочбом о сиромаштву поднесу Вис. Шк Савету у Ср. Карловцима, а они, који желе платонеумске штипендије добити, нека исто тако инструиране молбенице поднесу платонеумском одбору у Сомбору.

На стипендије имају само они изгледа који су примерног и похвалног владања и врло сиромашног етања а при том се отлично или барем добро уче.

Стан и храна само се у приватним кућама са знањем и одобрењем управитељевим, или по препоруци овога, погодити може.

У Сомбору, 1. августа 1890.

Н. Ђ. Вукићевић,

србске учитељске школе Сомборске управитељ.

Издаје и уређује: НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампарија Ф. Витермана у Сомбору.